

Tswana Burial custom.

s298 (23)

7/22

1.

1b

O-15

Loshu, Phitlh& etc.

K32/22

E ne e re ha motho a bobola a batleloe ngaka. 'Me ha a loiloe e bolele, ha a bobola hela, le gone e bolele. Ke gone ka ga moo le ha motho a shule, Betsoana ba batla ngaka gore e laole losho ja gagoe. Go na le losho je eleng ja Modimo hela e le go bobola, 'me gotoe o itseetsoe ke badimo ba gagoe. Je lengoe losho ke ja boloi. Boloi ke ha motho a jele sejesho kgotsa a romeletsoe ka dineelalo kgotsa a beetsoe mo tseleng. Losho je lengoe e ne e le ja go utloisioa ke sengoe botlhoko.

Boloi: Betsoana ba na le ditlhare tse di alahang tse ba di epang. 'Me baloi bone ba itse le a tse di bolaeng motho. Ngaka e tle e thuse motho eo ha a loiloe gongoe e tlholoe. 'Me ka ga kioo ea ditaola, go itsioe ha motho a loiloe. Motho o na a shoela mo tlung kgotsa koa ntle. Ha motho a shoela koa ntle, ke ha batho ba seo 'me ba sa lemoga ha a shoa. E ne e re ha go bonoa gore motho o setae a hedile, go bidioe ditsala gore di tle go shebisa baoki ba gagoe. E ne e re ha go bonoa gore motho oa shoa, go lelekoe bana le batho ba ba bottana gore ba seke ba tshoga ha ba bona motho a kgaoga. E ne e re ha motho a shoa a gatisioe matlho, a kotamisioe, a menoe matsogo. Ha a sena go shoa a apesioe ka dikobo tsa gagoe, 'me a robadioe jalo mo (ha) o shetseng gone. Le gone o na a tlhapisioa ke basadi ba ba tonna. Jaanong go boleleloa batho gore semeng-meng o tlhokahetse, 'me batho ba phuthege ba tle go itisa gone. Empa go na le ba ba dutaeng le setopo go se disa. E ne e re ha setopo se ea go hitlhoa se

2. phutheloe ka letlalo ja kgomo 'me se kotamesioe se shebisioe koa letsatsi le phirimelang gore e re ha a tsoga a se ke a tlholoa ke go ema. Setopo se ne se sa tlhatlhobioe; empa go no go laoloa ka ditaola ha a setse a hitlhiloe. Motho o na a hitlhoa go sena go heta letsatsi a shule, 'me ka letaatsi ja bobedi a ee go hitlhoa. E ne e re ha motho a shule go boleleloe kgosi le batho botlhe le ditsala tsa gagoe. 'Me batho ba tlise dijo le dihutshane gotoe ke tse di tlileng go mo hitlha. Monna o na a hitlhoa moteng ga lesaka ja dikgomo. Mosadi o na a hitlhoa mo teng ga ntlo kgotsa ka ha

MM

/segotlong.....

segotlong. Lehuti le ne le epioa bosigo bana le batho ba banyenyae ba sa bone, 'me le setopo se hitlhioe bosigo gore bana ba seke ba bona moo rrabone kgotsa mmabone o hitlhieloeng gone gonne ba ne ba teoa gotoe o etile o tlaa tla ka ha morago ga dingoaga. 'Me go tsheloe mbu mo lehuting go diloe ha godimo. Koa sakeng gone go lekangoa motshotelo le lehuti, 'me go seke go tlhole go bonala sepe. Go no go ea bagolo hela koa phitlong. Ba ga bone moshoi eo, e ne e le bone ba ba etseng tlhoko, 'me mo ditirong go tsena ditsala. Setopo se tseiloe ke banna. Go no go sena thapelo jaaka gompijeno. Motho o na a hitlhoa hela ka pelo tse di botlhoko le dilelo. Le gale batho ba bagolo ba ne ba tle ba gomotse beng ba setopo gore ba seka ba lela jalo gonne ba tlaa tshosa bana. Ba ne ba tle ba re: robala o ikhutse. O re kopele pula badimong koa o eang. Dijo tsa losho di ne di aa lokioe. Go no go tlhajoa dinku, dipudi le dikgomo gore batho je. E ne e re ha batho ba ahoetsoe ba ipeole moriri. Ba bangoe batho ba ne ba hitlhoa koa 3. nageng jaaka gompijeno. Empa le bone ba ne ba hitlhoa ka letlalo ja kgomo ba phuthiloe ka jone. Ba hunnoe maoto le matsogo ba shebile koa bophirimatsatsi. Motho eo o neng a hitlhoa koa nageng o ne a hitlhoa motshegare. Lebitla le ne le tsheloa mbu 'me le gatisios ka maje. Lebitla le ne le batleloa ngaka gore e le alahale baloi gore ba seka ba tla go ntsha setopo seo. Betsocana ba ne ba sa itse go baea selo koa mabitleng. Gonne ba re: motho ha a shule ga a kake a bona dilo tseeo. Le gone ga itse go ntsha masapo a moshoi kgotsa go hitlha eo mongoe oa bone mo lehuting le le lengoe hela. Ba ne ba ba bapisa hela. Batho ba ne ba hitlhoa go le gongoe. Le gape batho ba makgotlha a a sa tsoeng go motho a le mongoe, a ne a sa kopane. Bana ba ne ba tshaba go ea helong ga mabitla ka ba re ba tlaa ba bolaea. Kgosi e ne e hitlhoa go sele eseng mo batho ba bangoe hela ba hitlhoang gone. Batho ba ne ba sa hitlhoe helong gole gongoe. Ha motho a ne a bolailoe ke metsi (noka), o na a hitlhoa koa k nokeng. Ha a lomiloe ke kwena, o na a hitlhoa ka dilo tse o neng a di apere. Ha a lomiloe ke tau, o ne a hitlhoa ha e mo lometseng gone. Batho ba ba bolaeang ba ne ba digeloa mo dikgageng ba ntse ba tshela. Ba ntoa ba ne

MM

/ba jeoa.....

ba jeoa ke manong. Ntlo ea motho eo o shuleng kgotsa e motho o shuleng mo go eona e ne e diloe 'me dilo tsa gagoe di anegioa di popothioa ke ba ga gabu le ditsala jaaka bo rakgadiagoe, mma-mogoloagoe mogatsa malomaagoe. 'Me dikobo tsa gagoe ba di tshele 4. mbu ba di tshele k molora ba di betse ka dithupa gore di nne dintle. Ntlo e diloe ka boloko jo bo senang mbu, 'me ka ha morago ga moo ba dile ntlo le lelapa. Batho ba ba neng ba tseile setoto gatoe ba leshoe gonue ba ne ba tseile moshoi ibile ba ntse ba tshoere mbu oa mabitla. Ke gone ka moo ba tle e re ha ba hitlha koa gae ba tlhape.matsogo. Mosadi kgotsa monna le bana ba apare thapo gore go itaegae ha ba le dipelo di botlhoko gonue ba shoetsoe. Sesupo sa bone ke go beola meriri, ba sa dire mekete kgotsa go bina le go opela. Mothong eo mo tonna go itheedioa nako ea nyaga kgotsa ngoaga. 'Me eo monyenyane go tseoa dikgoedi tse thataro. Ha monna a shule, bana le mma-bone ba batleloa ngake ke maloma bone, 'me e ba tlhapise sehihi ka moshoang oa nku o kopane le mosiama le tse dingoe tse di tlhapisang, 'me ba tlhape mebele ka one. Jaanong ha nako ea thapo e hedile, e be e le gone ba tla tlogelang moriri oa gola, 'me ba bina, ba opela, ba noa bojaloa. Betsoana ba re: monna a seke a nyala go ise go hete dingoaga di le nne mosadi oa gagoe oa ntlha a shule. 'Me mosadi le ene ba re jalo. Gonue ha a nyala ka bonako, ba re ke ene o mmolaileng gore a nyale kgotsa a nyaloee gape.

mmm

ENDS. S. 298'